

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРСИФІКАЦІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ 80-х РОКІВ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті досліджується західноукраїнська поезія у зрізі метрики та ритміки. В окреслене десятиріччя поетами був апробований значний масив силабічних розмірів (39,3 %). У сегменті монорозмірних силабічних структур домінували 8-складовики, 14-складовики і 10-складовики. Уживаними були й 11-складові силабічні вірші, 6-складовики, 16-складовики і 12-складовики. Поміж урегульованих різнорозмірних силабічних поезій переважали твори зі схемами 8, 6, 8, 6; 7, 6, 7, 6 і 8, 5, 8, 5. Автори також зверталися до різноскладових неупорядкованих силабічних віршів. Особливу увагу було приділено силабічній поліметричній конструкції.

Ключові слова: версифікація, силабіка, метрика, ритм, віршовий розмір, клаузула.

Оксана Любімова

Особенности стихосложения западноукраинских поэтов 80-х годов XIX века.

В статье исследуется западноукраинская поэзия с точки зрения метрики и ритмики. В определенное десятилетие поэтами был апробирован значительный массив силлабических размеров (39,3 %). Среди моноразмерных силлабических структур доминировали 8-сложники, 14-сложники и 10-сложники. Употреблялись также 11-сложные силлабические стихи, 6-сложники, 16-сложники и 12-сложники. Среди урегулированных разноразмерных силлабических поэзий преобладали произведения со схемами 8, 6, 8, 6; 7, 6, 7, 6 и 8, 5, 8, 5. Авторы также обращались к разносложным неурегулированным силлабическим стихам. Особенное внимание уделялось силлабической полиметрической конструкции.

Ключевые слова: стихосложение, силлабика, метрика, ритм, стихотворный размер, клаузула.

Oksana Lyubimova

Peculiarities of the Western Ukrainian Poets' Versification in the 80s of the Nineteenth Century.

The article is a study of the Western Ukrainian poetry in regards of metrics and rhythmicity. The poets tested a vast array of syllabic metres (39.3 %) over the mentioned decades. Metrical lines of eight, fourteen and ten syllables dominated the segment of monometric syllabic structures. Syllabic verses of eleven, six, sixteen and twelve lines were in use as well. Verses with schemes of 8, 6, 8, 6; 7, 6, 7, 6 and 8, 5, 8, 5 prevailed among the adjusted multimetric syllabic poetry. The authors also resorted to multimetric unadjusted syllabic verses. A syllabic polymetric construction was in the focus of attention.

Key words: versification, syllabics, metrics, rhythm, metre, clause.

Віршування західноукраїнських авторів 80-х років позаминулого століття ще не було об'єктом спеціального дослідження. На сьогодні маємо лише окремі праці, у яких принагідно розглянуто певні віршові форми цього періоду [17; 13], статті, посібники та монографії про версифікацію окремих поетів означеного десятиліття [9; 14; 15]. Спеціальний розгляд віршування цілого пласту письменників окремого періоду доповнив би наші знання про українську версифікацію ХІХ століття, як важливої складової поетики.

Окрема розмова про західноукраїнську поезію обумовлена різними умовами її розвитку у Східній та Західній Україні. І. Франко у 1881 році, ведучи мову про „Історію слов'янських літератур” О. Пипіна, зазначав: „Ми мусимо згодитися з автором в тім, що по мимо єдності українського племені, все-таки поодинокі його часті від віків жили й живуть серед дуже відмінних впливів, через що й прояви письменства в тих частях далеко не схожі з собою по духу, на пряму, а навіть і формі” [7, т. 26, с. 116].

80-і роки ХІХ століття знаменували період значної творчої активізації української поезії і стали новим етапом у її розвитку. Вітчизняна версифікація на Західній Україні пов'язана насамперед з іменем І. Франка. В окреслений період розкривається поетична творчість О. Маковея, В. Масляка, поетес „Франкової школи” Уляни Кравченко та Климентини Попович. Продовжують свою діяльність Ю. Федькович, С. Воробкевич, І. Верхратський.

На специфіку розвитку віршування означеного десятиліття, безсумнівно, наклав свій відбиток потужний вплив польської поезії, адже більшість українських поетів творили вірші як українською, так і польською мовами. Зорієнтованість авторів на польські зразки (зокрема, на твори М. Конопницької) вплинули на розвиток українського поетичного слова.

Відтак, силабічний вірш у книжному та народнопоетичному його варіантах твердо закріпився у віршовому активі митців Західної України.

З огляду на це, частка силабіки у творах західноукраїнських поетів становить 39,3 %. Детально розглянемо складочисельне віршування означеного десятиліття.

Монорозмірні силабічні форми характерні для 31,4 % поезій. На різнорозмірні припадає 62,9 %. У свою чергу врегульовані різноскладові вірші властиві 85 %, неврегульовані – 15 % від усіх різнорозмірних текстів. У сегменті силабічної поліметричної конструкції витримано 5,7 % творів.

Серед монорозмірних силабічних віршів першість належить народнопоетичному 8-складовику, частка якого становить 36,3 % від монорозмірних і 11,4 % від усіх силабічних структур періоду. Цей розмір характерний для поетичного масиву І. Франка, С. Воробкевича, В. Масляка, О. Маковея У. Кравченка. „Найулюбленишим” 8-складовик був для В. Масляка: ним укладено 27,7 % від усіх силабічних віршів автора. Більшості творів властиве суворе дотримання принципу ізосилабізму та „правильного” цезурового поділу 4 + 4. Приміром, у поезії В. Масляка „Она хтіла тільки міста” (1885) схема 4 + 4 збережена на 98 %, один рядок (2 %) має поділ 6 + 2. У другому його вірші „Наша доля” (1885) цезуровий поділ 4 + 4 мають 94,4 % рядків, 3 + 5 – 4 % і 6 + 2 – 1,3 %. У поезії „Ще не вмерла” (1886) цезура змінюється у такий спосіб: 4 + 4 – 78,5 %, 3 + 5 – 19,6 %, 2 + 6 – 1,8 %, у вірші „Не така я, як своячка” (1889): 4 + 4 – 73,1 %, 3 + 5 – 10,7 %, 5 + 3 – 9 %, 2 + 6 – 3,6 %, 6 + 2 – 3,6 %. У цих творах простежується високий рівень хореїзації рядків: 86,5%, 86%, 89%, 87,5% відповідно. Подібну картину засвідчено і в поезіях О. Маковея „Пісня” (1886) і „Чи щаслива я?...” (1884). У першій – цезуровий поділ 4 + 4 наявний у 75 % рядків, рівень хореїзації становить 93,75 %, у другій – 73,3 % і 90 % відповідно. У Франкових 8-складовиках „Ой, що в полі за димове?” і „На могилі” спостерігаємо відмінні риси у ритмі. У другому вірші розташування наголосів у всіх рядках, окрім другого, відповідає схемі Х4, поділ 3 + 5 з’являється лише один раз. А у творі „Ой, що в полі за димове?” 13 рядків із 29-и не мають правильного хореїчного ритму, схему 3 + 5 фіксуємо тричі. Цікавий 8-складовик „запропонувала” К. Попович у поезії „Не буду я проклинати” (1884). Кожна пентина вірша закінчується 6-складовим рефреном:

Не буду я проклинати,	УУ У УУ У 8 (4 + 4)
Лихим словом поминати	У У У УУ У 8 (4 + 4)
Ані його, ні години,	УУУ УУ У 8 (4 + 4)
Що сміялась і манула.	УУ У УУ У 8 (4 + 4)
Не проклену її! [5, с. 29].	УУУ У 6

Усереднений відсоток хореїзації рядків у 8-складовику цього періоду – 65,5.

Друге місце посідає 14-складовик зі схемою (8 + 6) × 2, частка якого становить 24,2 % від монорозмірних текстів і 7,6 % від усієї силабічної продукції. До коломийкового розміру зверталися І. Франко, К. Попович, У. Кравченко, С. Воробкевич. „Правильне” цезурове членування верса витримується поетами повністю. Ізосилабізм переважно не порушується. Цезуровий поділ 4 + 4 у 8-складовій частині витримано чітко, лише у творах К. Попович є „збої”, однак частка рядків зі схемою 5 + 3 чи 3 + 5 у жодній поезії не перевищує 2 %. У всіх 14-складовиках клаузули жіночі. Відсоток хореїзації у віршах коливається в діапазоні 60 – 75. Приміром, у великому за обсягом (218 рядків) 6-тичастинному творі К. Попович „Звичайна історія” (1887) частка хореїзованих рядків становить 58 %, значно більша вона у вірші У. Кравченко „Ой розсиплю слізоньками власний біль і горе...” (1885) – 70 %. Процент хореїзації рядків у Франковому 14-складовику „Розвивайся, лозо, борзо...” (1880) – 87, у поезії „Не для того багатого, що брата здирає...” – 60. Усереднений процент хореїзації рядків у 14-складовику 80-х років становить 70.

Третіми за вживанням є відразу 6 розмірів, що становлять по 6 % від монорозмірних і по 2 % від усіх силабічних текстів періоду. Розпочнемо огляд від найменшого. „Кольцовський” 5-складовик апробував у своїх двох творах „Гріє сонечко!” (1880) та „Моїй дружині” (1887) І. Франко. Перша поезія первісно була стопою-рядком, як власне і більшість подібних віршів. Наведемо фрагмент 5-складовика:

1 Гріє сонечко!	УУ УУ
2 Усміхається небо ясне,	УУ УУ УУ УУ
3 Дзвонить пісеньку жайвороночок,	УУ УУ УУ УУ
4 Затонувши десь в бездні-глубіні	УУ УУ УУ УУ
5 Кришталевого океану... [7, т. 1, с. 26-27].	УУ УУ УУ У

Будова другого поетового твору „Моїй дружині” характеризується подвоєним 5-складовиком.

Силабічний 10-складовик зі схемою (5 + 5) властивий творам К. Попович та С. Воробкевича. Десятискладовик засвідчено у вірші К. Попович „Ілюзії” (1887). Поезія є дуже тонізованою з по-

мітною тенденцією до дактилічного ритму за дольниковим принципом. Власне 83,3 % рядків мають ритм Д 4цу 1. Однак велика кількість рядків зі зрушеннями наголосів дає підстави підходити до твору саме з позицій силабіки:

Він мені братом, другом? Чи може,	$\underline{1}\underline{00}\underline{10}\underline{0} \underline{1}\underline{00}\underline{10}$
Він як той повій, що обвиває	$\underline{1}\underline{00}\underline{10}\underline{0} \underline{000}\underline{10}$
Тісно довкола утлий стан рожі?	$\underline{1}\underline{00}\underline{10}\underline{0} \underline{10}\underline{110}$
Рожа-небога в'яне й не знає,	$\underline{1}\underline{00}\underline{10}\underline{0} \underline{1}\underline{00}\underline{10}$
Що їй листочки пишні зв'ялила	$\underline{0}\underline{10}\underline{10}\underline{0} \underline{1}\underline{00}\underline{10}$
Щирість повоюю... Ще одним дихом	$\underline{1}\underline{00}\underline{10}\underline{0} \underline{10}\underline{110}$
Воней чарівних рожка щаслива... [5, с. 49].	$\underline{1}\underline{00}\underline{10}\underline{0} \underline{1}\underline{00}\underline{10}$

Така будова твору була обрана поетесою невипадково, адже К. Попович, як і У. Кравченко, писали свої вірші під впливом польської поезії, зокрема, під впливом поетичних творів М. Конопницької. Наші авторки у своїх поезіях намагалися імітувати віршові форми творів польської поетеси, за що неодноразово були критиковані І. Франком.

Таку ж форму має твір С. Воробкевича „Вчора високі Карпати горіли...” (1882). Силабічні 10-складовики зі схемою 5 + 5 у С. Воробкевича не були новим розміром, поет апробував їх ще у 60-і роки („Моя Буковина” (1863), „Вечір над Прутом” (1865) [16, с. 140].

До 11-складового силабічного вірша звернулися І. Франко та В. Масляк. Каменярь застосував двоцезурний одинадцятискладовик у веснянці „Ще щебече у садочку соловій...” (1881). Поет використав такі основні ритмічні схеми: (4 + 4 + 3) – 50 %, (5 + 3 + 3) – 25 %, (4 + 5 + 2) – 16,6 %. Решту складають форми (5 + 4 + 2) і (3 + 5 + 3).

11-складовик зі структурною схемою (5 + 6) характерний для поезії В. Масляка „Рускій молодежі, з початком шкільного року” (1885). Усі ритмотворчі елементи у творі витримано послідовно. У вірші подекуди помітна тенденція до трискладового силабо-тонічного ритму (Д 4). Однак значна кількість рядків із зрушеннями наголосів та обтяженнями дає підстави кваліфікувати цю поезію як силабічний 11-складовик:

Гей, хто-ж на світі красшу долю має?	$\underline{1}\underline{10}\underline{10}\underline{0} \underline{1}\underline{0}\underline{10}\underline{10}$
Як сей, щó в него і батько і мати	$\underline{0}\underline{11}\underline{10}\underline{0} \underline{0}\underline{1}\underline{00}\underline{10}$
Над тим ся тільки в житю побиває,	$\underline{0}\underline{10}\underline{10}\underline{0} \underline{0}\underline{1}\underline{00}\underline{10}$
Як-би дитині лиш добра придбати [4, с. 115].	$\underline{1}\underline{00}\underline{10}\underline{0} \underline{00}\underline{10}\underline{10}$

6-складовий силабічний вірш зі схемою 6, 6, 6, 6 використали У. Кравченко у восьми-рядковій поезії „Співав соловейко” та С. Воробкевич у творі „При потоці явір” (1882). У другому вірші хореїзація рядків становить 93,7 %. В обох поезіях наявні жіночі клаузули. Такий розмір був апробований С. Воробкевичем ще у 60-х роках („Рідний край”, „Впали мої сльози” (обидва – 1863), „Молодої Січі горді соколята” (1866), „Вечірня пісня” (1869). Частка хореїзованих рядків у цих віршах, в середньому, становила 25,2 % [13, с. 139].

16-складовик зі схемою (8 + 8) × 2 характерний для твору О. Маковея „Чорногорка” (1889). У 8-складовій частині переважно витриманий цезуровий поділ 4 + 4. Частка хореїзації у вірші становить 88 %. Усі співзвуччя жіночі. По суті, тут ми маємо справу з подвоєним восьмискладовиком:

Не гриміло в горах рано,
 хмари градом не метали, –
То албанці так стріляли, кулі мури розкидали.
Впав у місто Мехмет-Алі,
 задзвонили дзвони з криці,
Люди з домів утікали,
 як налякані з гнізд птиці [3, с. 127].

$\underline{00}\underline{10}\underline{0}||\underline{10}\underline{10}\underline{0}||\underline{10}\underline{10}\underline{0}||\underline{00}\underline{10}$
 $\underline{00}\underline{10}\underline{0}||\underline{10}\underline{10}\underline{0}||\underline{10}\underline{10}\underline{0}||\underline{00}\underline{10}$
 $\underline{10}\underline{10}\underline{0}||\underline{0}\underline{10}\underline{1}||\underline{00}\underline{10}\underline{0}||\underline{10}\underline{10}$
 $\underline{10}\underline{10}\underline{0}||\underline{00}\underline{10}\underline{0}||\underline{00}\underline{10}\underline{0}||\underline{110}$

Подвоєним восьмискладовиком (8 + 8), характерним для болгарського пісенного фольклору, укладено поему І. Франка „Сурка” (1889). Цезуровий поділ у ньому здебільшого зі схемами 5 + 3 (65 %), рядки 4 + 4 становлять 12 %, 6 + 2 – 12 %, 3 + 5 – 1 %.

Наступну позицію займають 2 розміри, що ними укладено по одному віршеві (3 % від монорозмірних і по 1 % від усіх силабічних поезій періоду). Один із них – це 9-складовик зі схемою (5 + 4). Такий розмір притаманний віршеві І. Франка „Анні П.”. У ньому чітко витримана силабічна схема (5 + 4) з жіночою цезурою, за винятком 4-го рядка з поділом (6 + 3), у якому наявна дактилічна цезура.

12-складовиком зі схемою (8 + 4) × 2 написано поезію У. Кравченко „Розсипають ясні зорі іскри-рожі” (80-і). Цезуровий поділ чітко витримується. Усі клаузули та цезура жіночі. Доволі відчутною є тенденція до впорядкування наголосів за хорейним зразком, частка таких рядків сягає 100 %:

Розсипають ясні зорі	
іскри-рожі;	○○○ ○○○ ○○○ ○○○
ой та й гарний-бо, матусю,	
світ сей божий...	○○○ ○○○ ○○○ ○○○
Душно, душно у світлоїці	
і в коморі;	○○○ ○○○ ○○○ ○○○
ой пустіть мене збирати	
ясні зорі!	○○○ ○○○ ○○○ ○○○

[2, с. 32-33].

Серед нерівноскладової впорядкованої силабіки традиційно превалюють 14-складовики зі схемою 8, 6, 8, 6, частка яких становить 59 % від різнорозмірних і 31,4 % від усіх силабічних структур періоду. Коломийковий розмір наявний у творах У. Кравченко, К. Попович, В. Масляка та С. Воробкевича (саме у нього фіксуємо найбільше таких віршів – 42,4 % від усіх силабічних поезій автора цього періоду). У цих творах в основному витримано ізосилабізм, 8-складові рядки переважно характеризуються „правильним” цезуровим поділом зі схемою 4 + 4, рідше знаходимо схеми 5 + 3 і 3 + 5. Клаузули здебільшого жіночі, інколи – дактилічні. У 14-складовиках У. Кравченко рівень хорейзації рядків коливається в діапазоні 62,5 – 66,6 %. Найвищий відсоток фіксуємо у віршах поетеси „Даш мені, моя любко...” (1883) і „Щось погасло у серденьку...” (80-і) – 87,5 %, найнижчий – 46,4 % у поезії „Співай, ненько, тихенько...” (1884).

Подібну картину спостерігаємо і в коломийкових творах К. Попович. Приміром, у поезії „Мрії мої крилаті...” частка хорейзації сягає 63,3 %, у вірші „Де ж то сонце, де ті блески...” – 65 %, у творі „Ой полечу, ой полечу” – 66,6 %. Найменше хорейзованих рядків (50 %) засвідчено у поезії „Дармо, орле, залітаєш”, найбільше – 75 % у вірші „Мусиш любити!” (усі надр. у 1884 р.).

У творі К. Попович „Коби мені крильця мати” (надр. у 1884 р.) наявні два катрени, укладені 13-складовиком зі схемою 8, 5, 8, 5, що становить 22,2 % від усіх рядків. Процент хорейзації – 69,4.

Невисокий рівень хорейзованих рядків у 14-складовиках В. Масляка. Приміром, у творі „Найда” (1887) силабо-тонізовано лише половину версів.

Значно вищий відсоток хорейзації у поезіях С. Воробкевича. Наприклад, у творі „Там на розі при дорозі” він становить 87,5 %, у вірші „Вчора буря лютувала...” (обидва – 1882) – 91,6 %, а у поезії „Тут нема для тебе місця...” (1887) – 97,5 %. У творі „Сонце гріє, як в Сагарі...” (1887) на тлі 14-складовика почергово з’являється рефрен, укладений 7-складовиком зі схемою (4 + 3):

Зу-зу-зу-ся, Зузана,	○○○ ○○○	4 + 3
Пан-пан-нунця кохана! [1, с. 185].	○○○ ○○○	4 + 3

Усереднений процент хорейзації рядків у 14-складовику зі схемою 8,6,8,6 – 78.

Другу позицію займає силабічний вірш із двома варіантами схем: 7, 6, 7, 6 (6,7 % від різнорозмірних силабічних творів) і 8, 5, 8, 5 (3,3 %). Цей пласт становить 10,7 % від різноскладовиків і 5,7 % від усіх силабічних поезій періоду. До першого варіанта 13-складовика зверталися І. Франко, С. Воробкевич, В. Масляк, О. Маковей. До другого – І. Франко, С. Воробкевич, У. Кравченко. Для 13-складовика західноукраїнських авторів притаманна тенденція до хорейної упорядкованості наголосів. Так, частка рядків з „правильним” хорейним розміщенням наголосів в основному коливається у діапазоні 75 – 85,7 %, не перевищуючи 85,7 %. Значно нижчий цей показник у вірші О. Маковей „Відважний” (1885) – 55 %.

Прикладом силабічного вірша зі схемою 7, 6, 7, 6 маємо поезію І. Франка „Мачуха”:

Прикоротала мене	○○○ ○○○
Мачуха погана,	○○○ ○○○
Все свариться і кляне	○○○ ○○○
До ночі від рана [7, т. 2, с. 352].	○○○ ○○○

Дуже хореїзованою віршовою структурою є 13-складовик із дворазовим повторенням у семи-рядковій строфі семискладової частини зі схемою 7, 6, 7, 7, 6. Це твір „Журавлі” І. Франка. Силабічна форма 7, 6, 7, 7, 6 у поета виглядає так:

Журавлі ключем летять	УУ У У У
Піднебесним плаєм,	УУ У У
Діти радісно кричать	У У У У У
І довкола ну скакати	УУ У У У
Прастарим звичаєм [7, т. 1, с. 181].	УУ У У

12-складовий силабічний вірш зі схемою 7, 5, 7, 5 притаманний поезії С. Воробкевича „Чом шинкарю у вино...” (1887):

Чом, шинкарю, у вино	У У У У У	7 (4 + 3)
лиєш ти води?	У У У	5
Видно, біблію свята	У У У У У	7 (2 + 5)
не читаєш ти! [1, с. 189].	УУ У	5

Різноскладові силабічні розміри у С. Воробкевича є надзвичайно цікаві та оригінальні. І це не випадково, адже більшість із його творів є піснями. Приміром, у поезії „Через Прут, через Прут...” (1886) автор дав силабічний розмір зі схемою 6, 5, 6, 6, 8:

Через Прут, через Прут	УУ У У	6
човник там пливе, –	У У У	5
звивай ся, веселце,	У У У У	6
бо там моє серце	У У У У	6
на мене у лузі вже жде [1, с. 180].	У У У У У	8 (3 + 5)

У вірші відчутним є амфібрахічний ритм.

Низку нерівноскладових впорядкованих силабічних форм із різноманітними схемами застосували також К. Попович (8, 10, 8, 10; 11, 11, 11, 11, 5), У. Кравченко (11, 12, 11, 12) та В. Масляк (11, 10, 11, 10). Спільною рисою усіх цих творів є помітна тенденція до дактилічного ритму за дольником принципом.

Чергування 8-, 10-складових рядків характерне для двох творів К. Попович „Чому ніколи піснь не скінчена” (1884) і „Де Бог мій?” (1887). В обох віршах наявні іншорозмірні рядки, частка яких не перевищує 8%. Так, у першій поезії один раз фіксуємо зміну розміру на 10, 9, 10, 8 (4-ий катрен) і один раз – 10, 8, 10, 7 (в останній строфі). У другому вірші 3-ій катрен набув розміру 9, 8, 10, 8, а 5ий – 10, 8, 11, 8. Ось початок твору „Де Бог мій?”:

Бог мій – то сила, що світ безмежний	У У У У У У У
В вічному ладі тримає,	У У У У У
Що в сонці тліє, в землі, що дише	У У У У У У У
І в крові моїй кружляє [5, с. 40].	У У У У У

У вірші К. Попович „До забутих” (1889) рядки вибудовуються за схемою 11, 11, 11, 5. У 11-складових рядках цезуровий поділ здебільшого має схему (5 + 6), інколи фіксуємо (7 + 4) або (6 + 5). Усі клаузули жіночі.

Чергування 11 і 12-складових рядків притаманне віршеві У. Кравченко „Згадай мене, милий, та згадай весною...” (1883) з ритмом Амф 4. Однак перший катрен повністю витриманий 12-складовиками зі схемою (6 + 6), (16,6 %). А ось другий твір поетеси має ще цікавішу будову – 12, 6, 12, 6. Такий ритм характерний для поезії „Вітай, любе сонце!...” (1885). Твір тонізований, 20,5 % усіх рядків мають ритм Амф 4, і стільки ж – ритм Амф 2:

Вітай, любе сонце! Ти в землі завмерлій	У У У У У У У	12 (6 + 6)
знову будиш силу;	У У У У	6
несіяні квіти засіяли взгір'я,	У У У У У У У	12 (6 + 6)
і луг, і могилу... [2, с. 104].	У У У У	6

Тонізованими силабічними віршами з чергуванням 11 і 10-складових рядків укладено твори В. Масляка „Гей світла більше!” (1887) і „Під хрестом” (1888). Усі ритмотворчі елементи у названих творах витримано. У першій поезії яскраво помітна тенденція до трискладового силабо-

тонічного ритму. Частка рядків, витриманих у річищі Д 4 ц становить 43,75 %, 2 % укладено Амф 4. Початок цього вірша такий:

Гей світла більше! нехай чорні хмари,	┌┌┌┌┌┌ ┌┌┌┌┌┌
Що́ наше небо кругом залягли	┌┌┌┌┌┌ ┌┌┌┌┌┌
Зникнуть і щезнуть; нехай світло яре	┌┌┌┌┌┌ ┌┌┌┌┌┌
Розсипле лучі по покрові тьми... [4, с. 55].	┌┌┌┌┌┌ ┌┌┌┌┌┌

Західноукраїнські автори також зверталися до різноскладових неупорядкованих силабічних віршів. Найбільше тяжіла до такої форми К. Попович. Серед силабічного масиву поетеси на нерегульовані різноскладовики припадає 41 % усіх віршів. У її нерегульованих силабічних різноскладовиках помітна тенденція до дактилізації.

Неупорядкованим різноскладовиком 8 – 10 укладено три вірші поетки: „Питаєш, друже, чого молоденьку...”, „Веснянка” (обидва – 1884) і „В зимі” (1887). Особливо відчутним є дактилічний ритм у двох останніх творах. У першому – частка рядків з ритмом Д 3 становить 25 %, Д 4 цу 1 – 21,4%, наявний один рядок Амф 3 (3,5 %). У другому – верси дактилічного тристоповика займають 44,4%, а Д 4 цу 1 – 33,3 %. Два нерегульовані різноскладовики мають структурну схему 8 – 11: „Що се? Блідаве у мене личко” (1884) і „Не зривай квітки” (1888). Твір „Проснулась думка і кида” укладений різноскладовиком 4 – 10, а поезія „Чому ми бідні?” (обидва – 1884) – 4 – 11. Ще інша будова властива віршеві „Чого вона хоче, ся грізна мара?” (1884) – 7 – 11. Цікавою віршовою формою виокремлюється і твір поетки „Лишень в бажанню!” (1884). Тут маємо справу з неупорядкованим різноскладовиком 8 – 10, однак розпочинається поезія врегульованим різноскладовиком зі схемою 10, 8, 10, 8, а далі переходить у неупорядкований різноскладовий вірш зі схемою 10, 10, 10, 10, 10, 9, 10, 10, де 10 – це (5 + 5).

До силабічної поліметрії (5,7 %) у цей період зверталися С. Воробкевич, У. Кравченко та К. Попович. Найчастіше таку форму вірша застосовував С. Воробкевич. Усі його ПК переважно є піснями і укладені двома або більше силабічними розмірами, що чергуються між собою. Так, приміром, у поетовій „Серенаді” (1880), основним розміром є 8, 7-складовий вірш, а приспів написаний різноскладовиком зі схемою 10, 6, 6:

Небом сяють ясні зорі,	8 (4 + 4)
всюди мирна тишина:	7
Спіть солодко, сніть миленько!	8 (4 + 4)
так бажає всім весна.	7
І ти миленька мого серденька,	10 (5 + 5)
Ти мій Серафе, спи!	6
Сон солоденький сни! [1, с. 129].	6

У поезії відчутною є тенденція до хореїчної упорядкованості наголосів. Частка рядків із „правильним” хореїчним розміщенням наголосів доволі висока – 85,7 %.

Подібну будову мають твори С. Воробкевича „Козак Герасим” (1881) і „Щиро любить сей Олену...” (1885). Це двочастинні ПК. У першій поезії поєднано коломийковий розмір 8, 5, 8, 5 і 8, 7-складовики, у другій – 8, 6, 8, 6 і 7, 6, 7, 6, що організовані у восьмирядкові строфи. У вірші „В мої мами зільничок у саду...” (1885) поєднано 13-складовик зі схемою (7 + 6) × 2 і 10-складовик (7 + 3) у межах однієї строфи, далі іде приспів, укладений рядками 8, 7-складовика, які змінює коломийковий розмір 8, 6, 8, 6, що завершується одним 6-складовим рядком.

Цікаву структуру має його ж „Катерина” (1885). Основним тут виступає коломийковий розмір 7, 6, 7, 6, властивий для восьмирядників, а чергування 7-, 8- і 6-складовиків відбувається вже у межах іншої строфи. Зміна ритму у цій поезії зумовлена сюжетно-композиційними елементами. Твір є надзвичайно оригінальним, як за своєю будовою, та і тематично. Наведемо частину поезії:

Пишнокрилий мотилик	7
красну цвітку любить,	6
коло неї лігас,	7
день цілий голубить.	6
Маю цвіточку і я,	7
Зветься Катерина.	6
В сьвіті – не в селі вона	7
найкрасша дівчина.	6

Я світами вже бував,	7
досить тих дівчат видав!	7
Бачив Олю і Марину,	8 (4 + 4)
Гандзю, Настю і Ірину,	8 (4 + 4)
бачив Ксеню, Пелагію,	8 (4 + 4)
Варварину і Гафію,	8 (4 + 4)
і Тетяну, Магдусю,	8 (4 + 4)
но за всіх я Катрусю,	7
ту, котру я покохав,	7
ой бігме би не міняв!	7
Катерино моя!	6
Чорнобривко моя! [1, с. 129].	6

У двочастинній ПК У. Кравченко „Заграви блиском наш стяг сіяє...” (1882) катрени витримані 10, 9-складовими рядками зі схемою 10, 9, 10, 9 чергуються із катренами, написаними 7-складовиками.

Поліметричний твір „Чого я бажаю?” К. Попович розпочинається коломийковим розміром у катренному варіанті 8, 6, 8, 6, після якого йдуть рядки 9-складовиків і 10-складовиків, де 10 – (5 + 5).

Стисло підсумуємо розглянутий матеріал.

У 80-і роки західноукраїнськими поетами був апробований великий масив різноманітних силабічних розмірів. У сегменті монорозмірних силабічних структур превалювали 8-складовики (4 + 4), 14-складовики зі схемою (8 + 6) × 2 і 10-складовики (5 + 5). Уживаними були й 11-складовики зі структурною схемою (5 + 6), 6-складові силабічні вірші (6, 6, 6, 6), 16-складовики (8 + 8) × 2, 12-складовики зі схемою (8 + 4) × 2.

Поміж урегульованих різнорозмірних силабічних віршів переважали твори зі схемою 8, 6, 8, 6 та поезії зі структурними схемами 7, 6, 7, 6 і 8, 5, 8, 5. Західноукраїнські автори також зверталися до різноскладових невпорядкованих силабічних віршів.

Особливу увагу в окреслений період було приділено також силабічній поліметричній конструкції.

Література

1. Воробкевич С. Твори Ізидора Воробкевича : в 3 т. / С. Воробкевич. – Львів : Просвіта, 1909. – Т. I. – 417 с.
 2. Кравченко У. *Prima vera* : зб. поезій / Уляна Кравченко. – Львів : Наклад. Євг. Олесницького, 1885. – 37 с.
 3. Маковей О. Поезії / Осип Маковей. – Львів : наклад. К. Паньковського, з друк. Наук. т-ва ім. Шевченка, 1895 (обкл. 1894). – 136 с.
 4. Масляк В. З чорного шляху : поезії / Володимир Масляк (Залуквич). – Львів : Накладом редакції „Зорі”, 1897. – Т. 2. – 182 с.
 5. Попович К. Твори / Кліментина Попович; [упоряд. П. Г. Баб’як]. – Львів : Каменяр, 1990. – 61 с.
 6. Федькович Ю. Поетичні твори. Прозові твори. Драматичні твори. Листи / Юрій Федькович ; [упор. і прим. М. Й. Шалати ; вступ. ст. Ф. П. Погребенника; ред. тому Ф. П. Погребенник]. – К. : Наук. думка, 1985. – 574 с.
 7. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / Іван Франко; [редкол.: С. П. Кирилюк (голова), Б. А. Деркач, Ф. П. Погребенник та ін.]. – К. : Наук. думка, 1976 – 1986. – . –
Т. 1 / [ред. тому Н. Л. Калиниченко; упоряд. та коментарі М. С. Грицютий, Н. Л. Калиниченко]. – 1976. – 503 с.
Т. 2. / [ред. тому І. І. Басс; упоряд. та коментарі І. І. Басса, В. Я. Герасименка, А. А. Каспрука]. – 1976. – 544 с.
Т. 26 / [ред. тому В. Л. Микитась, С. В. Щурат; упоряд. та коментарі Н. О. Вишневіської та ін.]. – 1980. – 463 с.
- * * *
8. Беззубов А. Пятисложник / А. Беззубов // Исследования по теории стиха. – Л.: Наука, 1978. – С. 104-117.
 9. Бунчук Б. Віршування Івана Франка : моногр. / Борис Бунчук ; [наук. ред. д. філол. н., проф. Мельничук Б. І.] ; Чернів. держ. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Рута, 2000. – 308 с.
 10. Гаспаров М. Л. Очерк истории русского стиха. Метрика, ритмика, рифма, строфика / М. Л. Гаспаров. – М. : Наука, 1984. – 314 с.

11. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: у 2 кн. : підруч. / О. Д. Гнідан, Г. Ф. Семенюк, Н. М. Гаєвська [та ін.]; за ред. проф. О. Д. Гнідан. – К. : Либідь, 2006. – Кн. 2. – 496 с.
12. Качуровський І. Метрика : підруч. / І. Качуровський; [гол. ред. М. С. Тимошик, ред. Л. Л. Щербатенко]. – К. : Либідь, 1994. – 120 с.
13. Костенко Н. В. Українське віршування XX століття: навч. посіб. – 2-ге вид. випр. та допов. / Н. В. Костенко. – К.: Київ. ун-т, 2006. – 287 с.
14. Ніньовський В. Поетичні форми Івана Франка : моногр. / В. Ніньовський. – Львів, 2000. – 316 с.
15. Півторак В. Поетика поетичних творів Ю. Федьковича останнього періоду творчості / В. Півторак // Славістичні записки. – 2008. – № 3 (7). – Тернопіль : ТЕІПО – С. 36-42.
16. Протасова С. Віршування Сидора Воробкевича 60-х років XIX століття // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / [редкол.: Бунчук Б. І., Гуйванюк Н. В., Мельничук Б. І. та ін.]. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 394-398 : Слов'янська філологія. – С. 139 – 144.
17. Сидоренко Г. К. Від класичних нормативів до верлібру / Г. К. Сидоренко. – К. : Вища школа, 1980. – 182 с.